

Beslut att förklara Gåsö, Storö och Tjällsö som naturvårdsområde, Lysekils kommun 4 bilagor)

Naturbeskrivning

Gåsöskärgården är belägen i Gullmarsfjordens mynningsområde ca 0,5 mil sydväst om Lysekil. Av särskilt naturvårdsintresse i denna skärgård är de tre större, mer eller mindre sammanhängande öarna Gåsö, Storön och Tjällsö. Ögruppen utgör en yttre del av det bohuslänska sprickdalslandskapet med sprickriktningar företrädesvis i nordost-sydväst och nordväst-sydost. Spricksystemet har gett upphov till en sönderskuren strandkontur med stränder av starkt varierande beskaffenhet. Kalvhagefjorden-Västervik och en smal kanal skiljer Gåsö och Storön åt.

Gåsö-skärgårdens berggrund utgör den sydligaste utlöparen av bohusgraniten, som här har en speciell kvalitet, s k Gåsö-granit. En gång av rombporfyr övertvåras Gåsö i nord-sydlig riktning. Arealmässigt dominerar hållmarkerna på öarna. Marina sediment med skalinblandning och svallat material utfyller dalar och sprickor. En mindre skaljordsbank finns sydväst om det stora, centralt belägna kärret på Storön.

Av strandtyperna dominerar klippstranden, på många ställen med vackert utbildade hållskulpturer. Smärre partier av block-, sten-, grus- och sedimentjordar finns framför allt runt de inre delarna av vikarna, Sandstrand förekommer utefter en sträcka längs Kalvhagefjordens östsida.

De vidsträckta hållmarkspartierna är fattiga på kärlväxter. I smärre svackor och sprickor med tunt jordtäckte kan dock utbildas fläckar av ljunghed och fukthed. Av betydande naturvårdsintresse är ängsvegetationen, som är särskilt väl utbildad på Gåsö, där hela skalan finns representerad från torräng till fuktäng. Dessa ängar har tidigare utgjort odlingsmark eller betesmark. Efter långvarig period av igenväxning har slätter över delar av dessa marker igångsatts av föreningen Gåsö Vänner. Ett stort botaniskt värde representerar blodnävesamhället på sluttningen mot Kalvhagefjorden samt de karakteristiskt zonerade och floristiskt intressanta strandängarna runt sundet Gåsö-Storön.

Ett flertal kärr och mindre vattensamlingar finns i den sprickgenomsatta berggrunden på Storön och Tjällsö. Kärren varierar från fattigkärr till medelrikkärr och har ett betydande botaniskt värde.

Fågelfaunan är rik på öarna och till artsammansättning karaktäristisk för skärgården. Av väsentlig betydelse är tillgången till vitt skilda miljöer alltifrån grunda bottnar, strandängar och vassar till ängsmarker och buskmarker.

Värdering

Gåsöskärgården är en stor tillgång för friluftslivet. Det omväxlande och lättillgängliga landskapet bjuder på stora skönhetsupplevelser. Reguljär båttrafik finns från Lysekil. Stränderna är på många ställen lätta att angöra för båtburna besökare. Av särskilt intresse är att fortsätta restaureringen av kulturlandskapet, som en gång i tiden haft stor betydelse som komplement till fraktnäringen i Gåsö samhälle, Genom återupptagande av kulturmarkshävd ges också möjlighet att bevara de anseende botaniska kvaliteterna, mångformigheten i landskapet och variationen i biotoper av värde för djurlivet.

Avgränsning

Det avgränsade och för naturvård särskilt intressanta området utgöres av Gåsö, Storö och Tjällsö väster om bebyggelsen på Gåsös sydöstra del. Viss annan bebyggelse undantages även från naturvårdsområdet.

Initiativ

Gullmarn har i olika sammanhang sedan lång tid tillbaka betecknats som ett av Sveriges mest värdefulla naturvårdsobjekt främst från vetenskapliga utgångspunkter men även med hänsyn till områdets betydelse för friluftsliv och rekreation. Initiativet i modern tid till ett skydd för dessa värden togs av vetenskapsakademien i en skrivelse till regeringen den 5 oktober 1967.

Fjordområdet har i den fysiska riksplaneringen betecknats som område av riksintresse för såväl den vetenskapliga och kulturella naturvården som det rörliga friluftslivet. Fjorden berörs också av de geografiska riktlinjer som fastlagts i riksplaneringen.

I beslut den 4 april 1975 om program för fullgörande av den fysiska riksplaneringen inom Göteborgs och Bohus län framhöll regeringen det angelägna i att behovet av särskilda åtgärder för skydd av naturvårdsintressena inom Gullmarn-området utreds. I beslut den 18 juni 1976 uppdrog regeringen åt naturvårdsverket att genomföra sådan utredning i samråd med länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, fiskeristyrelsen samt företrädare för respektive kommuner och övriga intressen i området. Resultatet av naturvårdsverkets utredningsarbete redovisades till regeringen den 5 december 1978. Länsstyrelsen avsatte Gullmarn-området som naturvårdsområde 1983-03-21.

I naturvårdsverkets utredning angavs förutom marinbiologiska och landskapliga värden också ett antal områden med mera specifika kvaliteter. Dessa föreslogs studeras särskilt och bli föremål för kompletterande skyddsåtgärder. Gåsöarkipelagen var ett av dessa områden.

Ärendets beredning

Ett förslag till förordnande enligt 19 § naturvårdslagen, naturvårdsområde och ett förslag till skötselplan upprättades med kunskap från tidigare utförda inventeringar som underlag.

Förslaget utarbetades i samråd med Lysekils kommun och representanter för olika intresseföreningar på Gåsö.

Förslaget tillställdes den 25 september 1986 samtliga markägare inom området för eventuella erinringar. Samtidigt sändes förslaget på remiss till myndigheter, intresseföreningar och Lysekils kommun för yttrande.

Ärendet har behandlats i Lysekils kommunstyrelse, som beslutar den 3 december 1986 att tillstyrka förslag till planerat naturvårdsområde för Gåsö, Storö och Tjällsö i Gåsöskärgården. Samråd har också ägt rum med statens naturvårdsverk, som inkommit med remissvar den 19 november 1986. Yttrande har även avgivits av Lysekilskretsen av Svenska naturskyddsföreningen och fastighetsföreningen Gåsö Vänner.

Nedan redovisas kortfattat för uttalade önskemål om ändring av förslaget yttranden från remissinstanserna.

Statens naturvårdsverk Anser att Gåsö naturvårdsområde skall omfatta samtliga småöar, kobbar och skär inom hela Gåsöarkipelagen. Verket uttalar sig positivt om rensning av diken och återuppgrävning av diken som finns dokumenterade. Däremot anser verket att utöver tidigare dränering bör inget nytt ske.

Lysekilskretsen av Svenska naturskyddsföreningen anser att sammanfattningen av naturvårdsområdets syfte bör kompletteras så att områdets natur och djurliv ytterligare framhävs.

Kretsen ifrågasätter nödvändigheten av nydikning och anser att upprensning av befintliga diken torde vara till fyllest.

Gråfålen är en halvö med ovanligt artrik vegetation, som kretsen anser skall ingå i Gåsö naturvårdsområde.

Föreskrifterna gällande inom naturvårdsområdet anser kretsen bör utökas med förbud att använda bekämpningsmedel utanför trädgård. Vidare påpekar kretsen att förbudet mot okopplad hund bör kompletteras med information om jaktstadgans bestämmelser om hundar i markerna.

Lysekils kommun och fastighetsägarföreningen Gåsö Vänner har sina remisser ej haft några erinringar mot förslaget.

Förslaget till föreskrifter för det planerade naturvårdsområdet har delgetts de berörda sakägarna. Ett tiotal markägare har inkommit med synpunkter. Erinringarna gäller i flera fall önskemål om att den egna fastigheten skall med olika motiveringar undantas från det föreslagna naturvårdsområdet. En del markägare befärar störningar från betande djur samt är ängsliga för att ekonomiska skyldigheter skall läggas på enskilda personer vid utförandet av skötselåtgärder. Synpunkter har också framförts vad beträffar utformningen av föreskrifter om kopplad hund.

Länsstyrelsens ställningstagande

Länsstyrelsen har tillskrivit de sakägare som inkommit med erinringar och synpunkter.

Remisser och erinringar har föranlett vissa ändringar i förslaget. Följande ändringar har länsstyrelsen funnit skäl att göra:

Förordnandet om naturvårdsområdet omfattar även halvön Gråfålen (inom fastighet Gåsö 1:29) norr om Gåsö hamn på grund av den ovanligt artrika vegetationen på halvön.

Länsstyrelsen bedömer emellertid att syftet med naturvårdsområdet uppnås utan att samtliga småöar, kobbar och skär i hela Gåsöarkipelagen behöver omfattas av naturvårdsförordnandet.

Till föreskriften om okopplad hund har knutits en kommentar som informerar om hur handhavandet av hund i marker regleras i jaktstadgan. Till skötselplanen har fogats en ekonomisk plan för skötseln.

Informationen om Gåsö jakt- och viltvårdsförening samt eventuellt bildandet av ett jaktvårdsområde har inte medtagits i beslutet, eftersom det kommer att behandlas i särskild ordning.

Beslut

Med stöd av 19 § naturvårdslagen förklarar länsstyrelsen Gåsö med vissa områden undantagna samt Storö och Tjällsö i Gåsöarkipelagen i Lysekils kommun som naturvårdsområde med beteckningen Gåsö naturvårdsområde.

Syftet med naturvårdsområdet är

att bevara öarnas natur och möjligheter till friluftsliv och rekreation, varvid stor hänsyn skall tas till områdets naturvärden.

att hejda igenväxningen på ängar och andra områden genom lämpliga skötselåtgärder

att främja en artrik vegetation och ett rikt djurliv

Naturvårdsområdets avgränsning framgår av karta i skala 1:10 000, bilaga A. Föreskrifter för naturvårdsområdet framgår av bilaga B. Förvaltningen skall bedrivas enligt bilagd skötselplan, bilaga C.

Med stöd av 22 § naturvårdsförordningen utser länsstyrelsen Lysekils kommun till naturvårdsförvaltare. Förvaltningen skall ske i nära samråd med fastighetsföreningen Gåsö Vänner, som till väsentlig del skall ha möjlighet till att utföra planerad kulturmarkshävd i enlighet med upprättad skötselplan.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen enligt formulär 4, (se bilaga D).

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit länsråd Ulf Thuresson, beslutande,

naturvårdsdirektör Bengt-Erik Olsson, förste länsassessor Carl-Otto Lindberg, länsarkitekt Ingegerd Ågren, tf länsantikvarie Mats Jonsäter, överlantmätare Hans Busck, avdelningsdirektör Carl-Axel Jansson och byrådirektör Gurli Grönqvist, den sistnämnda föredragande.

Ulf Thuresson

Gurli Grönqvist

Bilagor

- A. Karta i skala 1:10 000
- B. Föreskrifter
- C. Skötselplan
- D. Besvärshänvisning

Föreskrifter enligt 19 § naturvårdslagen för Gåsö naturvårdsområde

- A Föreskrifter enligt 19 § naturvårdslagen innebärande inskränkningar markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturvårdsområdet

Det är förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

- 1 uppföra helt ny byggnad
- 2 utföra schaktning, fyllning eller tippning
- 3 upptaga husbehovstäkt av sten, grus, lera eller skaljord
- 4 plantera eller så barrträd
- 5 använda kemiska bekämpningsmedel utanför tomtområde
- 6 dra fram luftledningar och uppsätta master
- 7 anordna upplag
- 8 anlägga campingplats
- 9 medföra okopplad hund under tiden 1/4 -15/6

- B Föreskrift enligt 19 § naturvårdslagen gällande allmänheten

Det är förbjudet att

- medföra okopplad hund under tiden 1/4 -15/6

- C Föreskrifter enligt 19 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

- 1 Om markägare ej längre önskar hålla kulturmarkerna inom sin fastighet i hävd, skall förvaltaren efter samråd med markägaren ifråga äga rätt att själv vidtaga lämpliga hävdåtgärder enligt skötselplanen eller genom annans medverkan få till stånd sådana åtgärder.
- 2 Förvaltaren skall äga rätt att utmärka och vidmakthålla stigar enligt skötselplanen. Förvaltaren skall också äga rätt att uppställa erforderliga informationsskyltar.

- D Bestämmelser enligt 22 § naturvårdsförordningen gällande naturvårdsförvaltning

- 1 Länsstyrelsen utser Lysekils kommun till naturvårdsförvaltare, Förvaltningsåtgärderna skall till väsentlig del kunna utföras av föreningen Gåsö Vänner
- 2 Naturvårdsförvaltningen skall ske i enlighet med för området upprättad skötselplan

Kommentar:

Länsstyrelsen finner anledning påpeka att enligt jaktstadgan 12 § 1 mom. råder hundförbud under tiden 1 mars - 20 augusti i marker där det finns villebråd. Under denna tid skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras att löpa lösa.

Även tiden före och efter hundförbudet (12 § 2 mom.) skall hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva och förfölja villebråd, när de inte används vid jakt.

Punkten D 1 innebär ingen skyldighet för föreningen Gåsö Vänner i juridisk bemärkelse att utföra de åtgärder som framgår av skötselplanen men väl en möjlighet.

